

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ ๆ

2.1.1. แนวความคิดของวัฒนธรรมการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม แนวคิดและพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมต่าง ๆ มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ปัจจุบันได้มีนักรัฐศาสตร์ในทวีปยุโรปและอเมริกาเหนือหลายท่านได้ให้ความสนใจ และต่างได้อธิบายความหมายของคำดังกล่าวไว้ดังนี้

อัลมอนต์ (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2524 : 21) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง

อัลมอนต์และพาวเวลล์ (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2524 : 22) ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองของแต่ละบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมือง และกล่าวว่าความโน้มเอียงทางการเมืองแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง
2. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองและองค์การทางการเมือง
3. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluative Orientation) เป็นการตัดสินใจ และให้ความเห็นต่าง ๆ ต่อกิจกรรมทางการเมือง และปรากฏการณ์ทางการเมือง

พายและเวอร์บา (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2524 : 22) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของทัศนคติ สภาวะแห่งจิตใจ และความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดและมีส่วนกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองในสังคมอันหมายถึงแบบแผนที่ต้องเนื่อง ซึ่งมีความเหมาะสมร่วมกันและต่างก็เสริมสร้างซึ่งกันและกัน

พาร์สัน (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2524 : 22) ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นการอบรมกล่อมเกลา ที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง การอบรมกล่อมเกลาจะเป็นช่องทางนำไปสู่การแสดงออกทางการเมือง และการอบรมจะถูกกำหนดโดยชนบทรรมนิยม ประเพณี ประสพการณ์ แรงงูใจ ระเบียบทางสังคมและสัญลักษณ์ต่าง ๆ

อัลมอนต์และเวอร์บา (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2524 : 23) ได้ทำการวิจัยห้าประเทศเปรียบเทียบกัน คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี อิตาลี และเม็กซิโก และได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง การรับรู้ทางการเมือง และทัศนคติที่บุคคลมีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ซึ่งทัศนคติเหล่านี้จะมีผลต่อบทบาทของแต่ละบุคคลในระบบการเมืองนั้น ๆ

สุภาพ ปริญญาเสรี (2521 : 7) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และความสำนึกทางการเมืองที่สมาชิกของสังคมใดสังคมหนึ่ง มีต่อระบบการเมืองการปกครองของเขา เช่นมีความรู้ ความเข้าใจว่าสังคมหรือประเทศของเขามีรูปแบบการปกครองแบบไหน มีองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง ตัวเขาเองมีสิทธิ หน้าที่ และบทบาทในกระบวนการทางการเมืองการปกครองอย่างไรบ้าง และเขารู้สึกพอใจอย่างไรหรือไม่ต่อระบบการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ ความรู้ความเข้าใจ และการแสดงออกของพฤติกรรมทางการเมืองของเขาจะถูกหลักถูกเกณฑ์หรือไม่ ก็ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองที่เขาผู้นั้นเอง ในระบอบประชาธิปไตยการที่บุคคลไม่กล้าแสดงออก หรือไม่เข้าไปมีบทบาทร่วมทางการเมืองก็แสดงว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลนั้น ไม่พัฒนาเท่าที่ควร

สรุปความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองได้ว่า หมายถึง แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก การรับรู้และการประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และมีต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ของบุคคลซึ่งจะเป็นช่องทางไปสู่การแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางสนับสนุน ต่อต้าน หรือนิ่งเฉยต่อระบบการเมืองก็ได้

อัลมอนต์ (อ้างใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2524 : 60) สามารถแสดงออกลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของลักษณะสังคม 3 แบบ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมนั้น อัลมอนต์ หมายถึง ภาวะที่เป็นแบบหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งคนในสังคมกลุ่มใดจะจัดอยู่ในพวกที่มีลักษณะในกลุ่มนี้ จะต้องมิลักษณะที่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวพัวพันกับกิจกรรมทางการเมืองการปกครองอย่างน้อยก็เข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าฉัน อัลมอนต์ได้ให้คำอธิบายที่หมายถึงลักษณะหรือแบบหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งคนในสังคม ที่อาจจัดอยู่ในพวกที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทนี้ จะต้องมิลพฤติกรรมทางการเมืองแบบเฉยชา กลุ่มคนพวกนี้บางครั้งจะเข้าใจเรื่องกฎหมาย เข้าใจ คำสั่งการปฏิบัติงานของรัฐ แต่กลุ่มคนพวกนี้จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวพัวพันกับกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ แม้แต่การเลือกตั้ง
3. ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ หมายถึง ลักษณะที่คนในสังคมส่วนใหญ่มิจะจัดอยู่ในลักษณะนี้ มักจะไม่ค่อยตระหนักในเรื่องการเมือง การปกครองเลย คนที่จะจัดอยู่ในกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทที่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก ๆ ห่างไกลจากการติดต่อสื่อสาร หรืออาจเป็นพวกคนแก่มาก ๆ ที่ใช้ชีวิตอยู่ในกรอบครอบครัวหรือชุมชนของตน

2.1.2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความสำนึกทางการเมือง

ความสำนึกทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชน มีความสามารถที่จะเรียนรู้ มีความเข้าใจ สามารถแยกแยะ ผสมผสาน เปรียบเทียบและการตัดสินใจต่อการเปลี่ยนแปลงอันสืบเนื่องมาจากเหตุผล และเหตุการณ์ทางการเมือง และมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อตน โดยแสดงออกด้วยการโต้ตอบ ถ้าผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นไปในทางลบต่อผลประโยชน์ เช่น สิทธิ เสรีภาพ และความชอบธรรม หรือแสดงการสนับสนุน ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นอำนวยประโยชน์ให้แก่ตน

ปฏิกิริยาดังกล่าวอาจจะไม่เป็นไปในลักษณะ (คือ โต้ตอบหรือสนับสนุนอย่างใดอย่างหนึ่ง) ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมทางด้านระบบการเมือง สังคม และเศรษฐกิจซึ่งปัจจัยต่าง ๆ นี้ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่บ่งชี้ถึงระดับความสำนึกทางการเมืองของประชาชน

ความสำคัญทางการเมืองของประชาชนจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยผ่านทางพรรคการเมือง หรือสถาบันอื่น ๆ ที่เป็นของเอกชนหรือของรัฐบาล การเรียกร้อง แสดงประชามติ หรือการสนับสนุน การบริหารงานของรัฐบาล การรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

ความสำคัญทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับระบบการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของสังคมนั้น เช่น ระบบเผด็จการ อำนาจการปกครองอยู่ที่บุคคลคนเดียวหรือกลุ่มเดียว การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะถูกจำกัด หรือถูกบังคับให้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทางที่จะสนับสนุนผู้ปกครองเท่านั้น ถ้าระบบการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย ซึ่งเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน เชื่อในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน โอกาสที่ประชาชนจะได้แสดงออกซึ่งความสำคัญทางการเมือง โดยการมีส่วนร่วมในทางการเมืองย่อมมากกว่าระบบเผด็จการ

ความสำคัญในทางการเมืองของประชาชนนั้น เป็นสิ่งที่สามารถจะพัฒนาได้ถ้าประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความสำคัญทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมถือเป็นหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย เมื่อพูดถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจและในกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาลและในทางการเมือง หรืออาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองและรัฐบาล (Citizen Participation in Government and Politics) มีความสำคัญมาก สมมติฐานของประชาธิปไตยมีอยู่ว่า การมีส่วนในการเมือง และรัฐบาลนั้น ควรจะเป็นสิ่งที่ประชาชนโดยทั่วไปอาจจะกระทำได้อย่างเต็มที่และกว้างขวาง

วิวัฒนาการในด้านการเมืองมีส่วนร่วม

การดำเนินการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการของรัฐบาลหรือการเมืองนั้น เป็นสิ่งที่กระทำกันอย่างกว้างขวางในหลายประเทศ หลักการมีส่วนร่วมนั้น เป็นความคิดที่เริ่มมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประเทศแรกที่พยายามปฏิรูประบบการเมืองและการปกครองโดยกลุ่มคนเล็ก ๆ มาให้ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในรัฐบาล ก็คือประเทศอังกฤษ ตั้งแต่ ค.ศ. 1215 ได้มีการตกลงต่อรองกับพระมหากษัตริย์เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนในกิจการบ้านเมือง จนกระทั่งได้เกิดเอกสารสิทธิที่เรียกว่า Magna-Carta เป็นเอกสารชิ้นสำคัญที่ได้ยินยอมให้ประชาชนได้มีโอกาสที่จะเข้าร่วมในงานของรัฐบาล ในสมัยต่อมา ในอังกฤษเองคนสำคัญผู้หนึ่งมีนามว่า Oliver Cromwell ได้ดำเนินการใช้กำลังในประเทศอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ไปประเทศนั้น ได้มีบทบาทในทางการเมือง การดำเนินการของ Cromwell ทำให้เกิดหลักที่ว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิในการออกเสียง และประชาชนทุกคนควรมีสิทธิที่จะมีตัวแทนในสภานิติบัญญัติ แต่ในบั้นปลายของชีวิต Cromwell เองได้ดำเนินการที่ค่อนข้างรุนแรง คือ ทำตัวเสมือนเป็นผู้เผด็จการเสียเอง

ระบบการมีส่วนในปัจจุบัน

1. ปัจจุบันนี้ ลักษณะในการมีส่วนก็คือ การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธินี้เพิ่งเริ่มมีจริงจังในสมัยที่มีระบบประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกา คือ เมื่อประมาณ 200 ปีเศษมานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีหลักการเกิดขึ้นในสมัยประธานาธิบดี Andrew Jackson สาระสำคัญมีอยู่ว่า บุคคลทุกคนควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการใช้สิทธิทางการเมือง และบุคคลทุกคนควรมีโอกาสในการมีส่วนในกิจการเมืองของท้องถิ่นของมลรัฐ และของชาติ ความคิดของ Andrew Jackson นี้ เป็นหลักที่เรียกกันว่า Jacksonian Democracy หลักเกณฑ์แบบประชาธิปไตยนี้ สนับสนุนให้บุคคลทั่วไปมีสิทธิทั้งในด้านการออกเสียงเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง ความคิดแบบ Jacksonian ตรงกันข้ามกับความคิดดั้งเดิมที่ว่า บุคคลในประเทศบางชั้นเท่านั้น ควรมีส่วนในทางการเมือง เช่น ชนชั้น aristocrat ซึ่งถือกันว่ามีฐานะสูงในทางสังคม ความคิดดังกล่าวเป็นความคิดในเชิงอภิสิทธิ์ ประชาชนในสหรัฐอเมริกา ซึ่งสนับสนุนความคิด Jacksonian รับไม่ได้

กล่าวโดยสรุป ในระยะหลัง ๆ มานี้ ได้เปิดโอกาสให้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้สามารถรับเลือกตั้งได้ การกระทำสองประการนี้ เท่ากับเป็นเครื่องแสดงว่าประชาชนมีโอกาสมีส่วนในทางการเมืองอย่างเต็มที่

2. สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Suffrage) เป็นสมมติฐานในทางกฎหมายหรือเป็นข้อสมมติในทางนิติศาสตร์ว่าบุคคลนั้นย่อมมีสิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งเป็นของใหม่ สิทธินี้มีรากฐานมาจากแนวความคิดดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณ ที่ว่าบุคคลควรจะมีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมือง แต่ก็ยังเป็นเพียงแนวความคิดหรือความรู้สึกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในทางปฏิบัติจึงยังไม่ปรากฏ เพิ่งมาในระยะหลังนี้เอง ที่แนวความคิดนั้นได้พัฒนาออกมาเป็นข้อบัญญัติในทางกฎหมาย ซึ่งรับว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติพึงมีส่วนในทางการเมืองอย่างแท้จริง นั่นคือการมีและใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งนี้ปรากฏเป็นรูปเป็นร่างขึ้นในศตวรรษที่ 20 ถึงกระนั้นก็ดีสิทธินี้ยังหาสมบูรณ์ไม่ เพราะยังมีการกีดกันไม่ให้มีการใช้สิทธิอย่างเต็มที่ ในประเทศละตินอเมริกา สตรีถูกกีดกันทางการเมือง (Discrimination) นิโกร ก็เช่นกัน เป็นผู้ที่ได้รับการกีดกันในทางการเมือง

3. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในรูปของพรรคการเมือง พรรคการเมืองเป็นสถาบันใหม่ซึ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 หมายถึงกลุ่มบุคคลซึ่งมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับวิธีการกระบวนกร วัตถุประสงค์ ในการปกครองบ้านเมือง หรือมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันในหลักการ แนวนโยบายของชาติและแนวนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ บุคคลดังกล่าวนี้มีเจตจำนงที่จะนำเอาวิธีการ และนโยบายของตน ไปใช้เป็นหลักในการดำเนินงานของชาติ หรืออีกนัยหนึ่งหมายความว่าประชาชนที่อยู่ในพรรคการเมืองเดียวกันนั้นต้องการให้พรรคการเมืองของตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองกับการเมืองของรัฐเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง เข้าไปดำเนินกิจการในทางการเมือง หรือร่วมมือในพรรคการเมือง แสดงให้เห็นว่าประชาชนนั้น ๆ สนใจที่จะมีบทบาทในการเมืองการปกครองของชาติ และในขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มพูนลักษณะแห่งความเจริญของรัฐ

4. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยผ่านทางกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึงกลุ่มใด ๆ ซึ่งต้องการประโยชน์เฉพาะอย่าง ประสงค์ที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ หรือต้องการที่จะขยายผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วออกไปให้กว้างขวาง หรือปรารถนาที่จะหาหลักประกันให้กับผลประโยชน์ของตน หรือประสงค์จะให้มีการสนับสนุนเพิ่มพูนผลประโยชน์ของตนให้มากยิ่งขึ้น ประเทศใดก็ตามที่เป็นสังคมเกษตรกรรม กลุ่มผลประโยชน์มักมีไม่มาก เพราะว่าประชาชนมีอาชีพคล้ายคลึงกัน คือเป็นเกษตรกร แต่ในประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมีการผลิตมากมายหลายประเภท ประชาชนมักจะมีอาชีพแตกต่างกัน ด้วยเหตุนั้นผลประโยชน์ วัตถุประสงค์ แห่งอาชีพจึงแตกต่างกันไปด้วย

Almond และ Powell (อ้างใน สมควร ชันเงิน , 2534 : 52) ได้จำแนกรูปแบบการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแบ่งรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ คือ แบบปกติ (Conventional) และแบบไม่ปกติ (Unconventional) และในแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อย ๆ อีกจำนวนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ตารางแสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ Almond และ Powell

แบบปกติ	แบบไม่ปกติ
1. การออกเสียงเลือกตั้ง 2. การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง 3. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ 5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง	1. การยื่นข้อเรียกร้อง 2. การเดินขบวน 3. การเข้าประจัญหน้ากัน 4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม 5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง 5.1 ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน 5.2 ประทุษร้ายต่อบุคคล 6. สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

Kim (อ้างใน ศิริินภา สถาพรจนา, 2541 : 15) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ Kim

	แบบปกติ (Conventional)	แบบไม่ปกติ(Unconventional)
การเข้าร่วมโดย ความสมัครใจ	<u>แบบที่ 1</u> - การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง - การพูดคุยถกเถียงทางการเมือง - การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง - การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง - การติดต่อเจ้าหน้าที่ทางการเมือง - การหาตำแหน่งทางการเมือง	<u>แบบที่ 2</u> กิจกรรมที่ท้าทายกฎหมาย - การเดินขบวน - การนั่งชุมนุมประท้วง - การนัดหยุดงาน - การก่อวินาศกรรม - การเผชิญหน้าต่อสู้ พฤติกรรมรุนแรงทางการเมือง - การลอบสังหาร - การลอบวางเพลิง - การลักพาตัว - สงครามกองโจร - การก่อการปฏิวัติ
การเข้าร่วมโดย ความไม่สมัครใจ	<u>แบบที่ 3</u> - การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง - การเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง - การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง - การเข้าร่วมชุมนุมต่าง ๆ	<u>แบบที่ 4</u> การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มพลังต่าง ๆ ที่มุ่งทำลายทางการเมือง

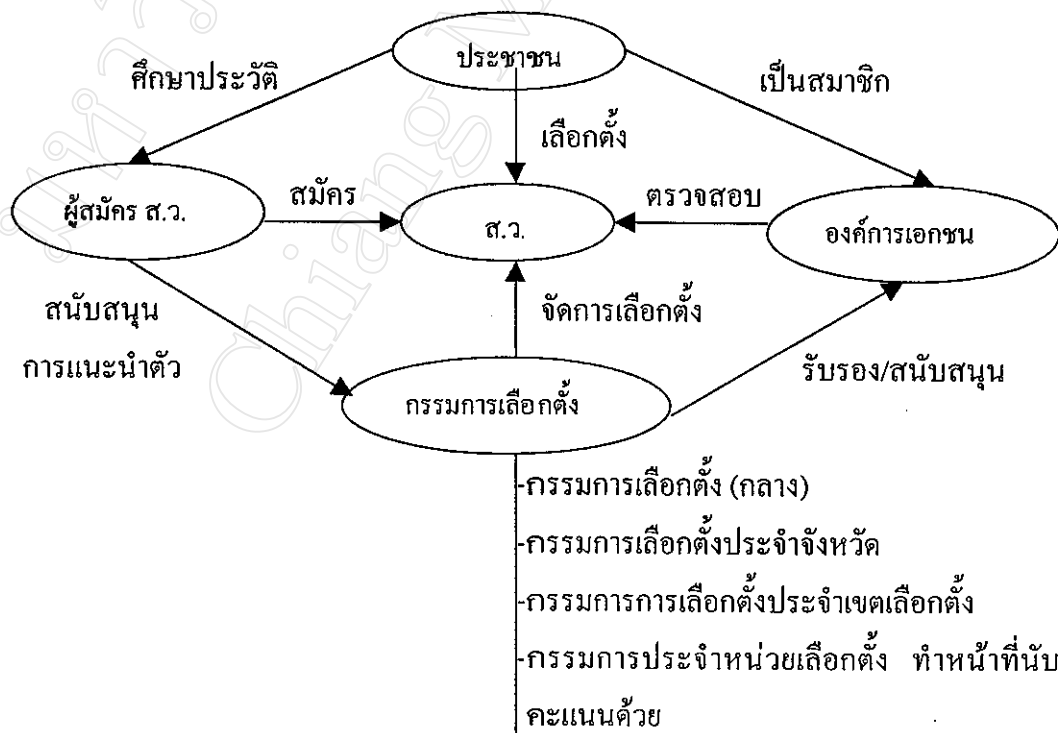
การจำแนกรูปแบบทางการเมือง ในลักษณะ Conventional และ Unconventional ตามรูปแบบของ Almond และ Powell กับ Kim เช่นนี้ กล่าวได้ว่า ยังคงมีลักษณะของการยึดรัฐหรือฝ่ายปกครองเป็นศูนย์กลาง โดยเรียกการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ ชอบด้วยกฎหมาย ตามระบบการเมืองว่า Conventional ในขณะที่รูปแบบการมีส่วนร่วมใดที่ไม่เป็นทางการ และท้าทายกฎหมายหรืออำนาจของฝ่ายปกครอง เรียกว่า Unconventional

แบบจำลองสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของ Verba และ Nie (อังโน ตีรินภา
สถาพรวงษา, 2541 : 23)

จากตัวแบบสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ Verba และ Nie ดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล ซึ่งในที่นี้ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนาทัศนคติแบบพลเมืองของบุคคล คือ ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความเกี่ยวข้องทางการเมือง และพันธะผูกพันทางการเมือง ทำให้ปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางการเมืองต่ำกว่า ดังนั้น ปัจจัยนำเข้าของการมีส่วนร่วมจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง ส.ว.

2.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นเป็นครั้งแรก ประกอบกับงานวิจัยเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงมีค่อนข้างมีน้อย ผู้วิจัยจึงได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือผลงานวิจัยที่มีความใกล้เคียงมาประกอบและปรับใช้ ดังต่อไปนี้

จากรูวรรณ ปฐมชนพงศ์ (2542 : 78) ได้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ ทัศนะและความคาดหวังของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อคุณสมบัติ และบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นนักปกครองรู้กฎหมาย และสามารถแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน ส่วนประสบการณ์ ความชำนาญ นอกจากจะเป็นนักปกครอง (รู้เรื่องรัฐศาสตร์) ก็ควรมีประสบการณ์ โดยผ่านอาชีพนักกฎหมาย เป็นอันดับแรก และนักเศรษฐศาสตร์ ในอันดับต่อมา และสมาชิกวุฒิสภาควรเป็นเพศอะไรก็ได้ แสดงถึงการยอมรับความเสมอภาคของผู้หญิงและผู้ชาย

อานันท์ ปันยารชุน (อ้างใน สรกล อดุลยานนท์, 2543 : 16) วิเคราะห์ว่า ผลจากการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งแรก คือ วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 จะทำให้

1. คนที่มาใช้สิทธิครั้งนี้เป็นครั้งแรก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุ 18 ปี หรือพวกที่เคยนอนหลับทับสิทธิ์จะมาใช้สิทธิอีกในครั้งต่อไป เพราะผลที่ได้รับคุ้มค่ากับการเสียเวลามาลงคะแนน
2. คนคิดที่เคยกลัวการเลือกตั้งจะกล้าโอดลงสนามการเมือง กล้ายืนกลางแดดมากขึ้น เพราะจะรู้ว่าถ้าสร้างสมความดีมานาน โอกาสที่จะได้เสียงตอบรับจากประชาชนก็มีสูง
3. พรรคการเมืองต้องประเมินสถานการณ์ใหม่ เพราะการที่คนมาใช้สิทธิเป็นจำนวนมาก และคนคิดได้รับเลือกตั้งแสดงว่าอำนาจเงินและอิทธิพลทางการเมืองลดพละลงมาก

โสภณ เคนวิเศษ (2536 : 231) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับปี พ.ศ. 2534) สรุปได้ว่า บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหารมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลน้อยหรือไม่นั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจหน้าที่ไว้ และแม้รัฐธรรมนูญบางฉบับ จะให้อำนาจวุฒิสภาควบคุมฝ่ายบริหารไว้มาก ก็ไม่ได้ทำให้บทบาทของวุฒิสภาดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป กลับทำให้วุฒิสภามีบทบาทในทางช่วยเหลือฝ่ายบริหารมากกว่า ทั้งนี้ เพราะมีข้อจำกัดในด้านตัวบุคคล ผู้เสนอแต่งตั้ง และผู้ได้รับแต่งตั้ง ให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยเฉพาะการกำหนดให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอแต่งตั้ง และมีการแต่งตั้งข้าราชการประจำเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหาร ไม่อาจเป็นไปได้ นอกจากนี้ หากพิจารณา ข้อจำกัดอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งยังมีข้อบกพร่อง และไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ในทางปฏิบัติอันสมควร ได้รับการปรับปรุง แก้ไขให้เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป

ชาญศักดิ์ ถวิล (2534 : 95) ได้ศึกษาเรื่อง การซื้อ-ขายคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ในเขตตำบลแขวงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาวิจัยพบว่า เงินกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดผลการเลือกตั้ง นอกจากนี้เป็นตัวเสริมระบบอุปถัมภ์แล้ว เงินยังมีส่วนในการเปลี่ยนแปลง ระบบเหล่านี้ในบางส่วนด้วย ในเขตเลือกตั้งนี้เริ่มมี ส.ส. หน้าใหม่ที่เป็นนักธุรกิจ รับเหมาก่อสร้างซึ่งเป็นผู้ที่สามารถใช้เงินประกอบกับการสร้างบารมีด้วยการ ก่อสร้างถนนหนทาง ฯลฯ ให้เกิดประโยชน์ในการหาคะแนนเสียงได้เป็นอย่างดี

เสนีย์ กลั่นกล้า (2539 : 103) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความมีสมรรถนะทางการเมืองของชนชั้นกลาง โดยศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานธนาคารในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า พนักงานธนาคารมีสมรรถนะทางการเมือง แบบไพร่ฟ้าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และมีสมรรถนะทางการเมืองแบบผู้มีส่วนร่วมในการปกครองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยพอสมควร แต่ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยพอสมควร แต่ปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยยังไม่สมบูรณ์นั้น ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการ เช่น โครงสร้างทางการเมือง ตัวอย่างรัฐบาล รัฐสภา และพรรคการเมือง ยังขาดความเป็นสถาบัน (Institutional) เกิดวงจรอุบาทว์ มีการปฏิวัติ รัฐประหารบ่อย มีการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง และวัฒนธรรมของไทย ที่ยังขัดแย้งกับความเป็นประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น ขาดการรวมกลุ่ม เป็นระบบเครือญาติ การเคารพผู้อาวุโส เป็นอำนาจนิยม เป็นต้น

ส่วนในด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ยังยากจนอยู่ มีมาตรฐานการครองชีพต่ำ ซึ่งพวกนี้ จะเป็นชาวนา และกรรมกรซึ่งถือว่าเป็นชนชั้นล่าง ซึ่งมีจำนวนมาก ในขณะที่ชนชั้นกลางมีการศึกษาคดี มีมาตรฐานการครองชีพที่ดี มีอยู่จำนวนไม่มาก และกระจุกตัวอยู่แต่ในสังคมเมืองใหญ่ ๆ

สุวรรณ บุญเชื้อ (อ้างใน จารุวรรณ ปฐมนพวงศ์, 2542 : 16) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “รัฐสภาไทย : การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทวุฒิสภาและสภาผู้แทน พ.ศ. 2512 และ พ.ศ. 2518” เสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่นเดียวกันซึ่งพบว่า วุฒิสภาในปี พ.ศ. 2512 และ 2518 มีความแตกต่างกันในองค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา และโครงสร้างตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมีบรรยากาศทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลง แต่วุฒิสภาไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร และไม่ได้เป็น “สติ” ให้กับสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างสมฐานะของตน

สัทนัท อังเกิดโชค (2530 : 193) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า แม้ว่าประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ช่วยเหลือ ความเข้าใจนั้นเป็นในลักษณะต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ช่วยเหลือ เช่น เป็นปากเสียง เป็นตัวแทนสะท้อนผลประโยชน์ หรือความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาล ดังนั้น ความคาดหวังของประชาชน เช่น การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาท้องถิ่น โดยผ่าน “ตัวแทน” จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนปรารถนามากที่สุด และหากประชาชนรู้สึกว่ ส.ส. ไม่สามารถดำเนินตามความต้องการได้ ประชาชนย่อมมีทัศนคติที่คัดค้านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีประโยชน์ หรือมีผลงานเล็กน้อยเท่านั้น ยิ่งบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง โดยเฉพาะผู้ขายและในเขตเทศบาลซึ่งผู้ใกล้ชิดข่าวสารจะมีทัศนคติต่อ ส.ส. ในทางลบมากกว่าบุคคล ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ เพศหญิง และผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล

สุพงศ์ ส่องวารทรัพย์ (2538 : 59) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานี” จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคณะกรรมการชุมชนมีระดับต่ำและจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัวและตำแหน่งที่แตกต่างกันของคณะกรรมการชุมชน ไม่มีผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน นั้น ผู้ศึกษาคาดว่า น่าจะเนื่องมาจากสภาพของเทศบาลเมืองอุทัยธานี ที่เป็นเทศบาลขนาดเล็กอีกทั้งสภาพการเมืองในท้องถิ่นค่อนข้างเงียบสงบ รวมทั้งการเข้าเป็นคณะกรรมการชุมชนก็มีลักษณะของการร้องขอจากฝ่ายบริหารเทศบาลมากกว่าการสมัครใจ เป็นการกำหนดตัวบุคคลของคณะกรรมการเทศบาลก่อน จึงนำมาผ่านวิธีการของการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน จึงทำให้ผลของการศึกษาวิจัยปรากฏผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

รังสิมันต์ บุญยปรณานนท์ (2537 : 86) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคณะกรรมการชุมชน และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันในบางรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างกรรมการชุมชนและประชาชน คือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอยู่นอก เช่น การฟังคำปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง มากกว่ากรรมการชุมชน สำหรับกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมทางการเมืองแบบภายใน โดยมีความสัมพันธ์ที่เป็นไปในเชิงสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นมากกว่าประชาชน คือการเป็นตัวแทนการให้เงินสิ่งของระหว่างผู้สมัครกับผู้เลือกตั้ง การชักชวนบุคคล ในครอบครัวให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัคร การช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้กับผู้สมัคร การทำหน้าที่

สังเกตการณ์การเลือกตั้ง ณ หน่วยเลือกตั้งในวันเลือกตั้งให้กับผู้สมัคร หรือแม้แต่พฤติกรรมอื่น ๆ ที่กรรมการชุมชนส่วนใหญ่เข้าไปมีบทบาทมากกว่าหรือใกล้เคียงกับประชาชน แต่ยังไม่พบความสัมพันธ์ทางสถิติ เช่น การเขียนจดหมายสนับสนุนผู้สมัคร การร่วมประชุมกับผู้สมัครเกี่ยวกับยุทธวิธีการเลือกตั้ง การชักชวนเพื่อนบ้านให้ไปลงคะแนนกับผู้สมัคร การช่วยผู้สมัครแจกใบปลิวหาเสียง การสำรวจความเห็นของผู้มีสิทธิในการไปลงคะแนนให้กับผู้สมัคร การทำหน้าที่ในการจัดหาเวชวัสดุโฆษณาหาเสียงให้กับผู้สมัคร การช่วยผู้สมัครปราศรัยหาเสียง การอำนวยความสะดวกด้านอาหารให้กับผู้มีสิทธิที่ปรากฏว่า กรรมการชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือในส่วนของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า เช่น การเขียนจดหมายทักท้วงผู้สมัคร การชักชวนผู้อื่นไม่ให้ไปลงคะแนนให้กับผู้สมัครคนอื่นก็ปรากฏว่ากรรมการชุมชนก็มีพฤติกรรมนี้เช่นเดียวกัน เป็นแต่เพียงน้อยกว่าประชาชนเท่านั้น

สมควร ชันเงิน (2534 : 108) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษาเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาตำบลยังมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งถือได้ว่าไม่ตรงกับความคาดหวังของผู้วิจัยที่มีสมมติฐานความคิดในเบื้องต้นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ ผู้นำท้องถิ่น ในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งปฏิบัติงานของส่วนราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม น่าจะเป็นผู้รู้เรื่องการบ้านการเมืองดี กล่าวคือโดยสถานะตำแหน่ง ถือได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการในสภาตำบลอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองแล้วในระดับหนึ่ง อย่างน้อยก็เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และบทบาทของสภาตำบลน่าจะเป็นองค์กรพื้นฐานในระดับตำบล ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้ดีที่สุด แต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ตัวแปรสำคัญอันหนึ่งอธิบายสาเหตุนี้ได้ดี ก็คือระดับการศึกษา ซึ่งในการวิจัยพบว่า กรรมการสภาตำบลถึงหนึ่งยังมีการศึกษาดำเนิน ซึ่งนับเป็นอุปสรรคที่สุด ต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของกรรมการสภาตำบลเอง ปัจจุบันนี้ยังส่งผลกระทบ ต่อระดับการติดตามข่าวสารการบ้านการเมือง และโลกทัศน์ทางการเมืองด้วย และผู้วิจัยเห็นว่าการทำกิจกรรมทางการเมืองบางเรื่อง เช่น การเลือกตั้ง การประชุม การเสนอความเห็น การร้องเรียน หรือการติดตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งออกมาอยู่ในระดับกลางและสูง สาเหตุส่วนหนึ่งนั้น เป็นเพราะกิจกรรมเหล่านี้ คือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติทั้งในฐานะตำแหน่ง และการออกคำสั่งจากทางราชการด้วย ซึ่งสะท้อนข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า หากได้เกิดสิ่งจูงใจในการให้มีส่วนร่วมไม่

สุถฤกษ์ ชินะโชติ (2534 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนายทหารสัญญาบัตรในกรมกิจการพลเรือนทหารบก” ผลการวิจัยพบว่า นายทหารสัญญาบัตร ในกรมกิจการพลเรือนทหารบกส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกตามสภาพของ ยศ ตำแหน่งในอดีต อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา หลักสูตรที่สำเร็จ ศึกษาเพิ่มเติม ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่ามีเพียงปัจจัยด้าน ยศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา และสาขาวิชาของการศึกษา การศึกษาเพิ่มเติมเท่านั้น ที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่าง ในระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พิชัย ศรีกิตตยาภรณ์ (2533 : 132) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักศึกษาวิทยาลัยกองทัพบก ชุดที่ 37 และชุดที่ 39” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยกองทัพบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 37 ปีการศึกษา 2535 และนักศึกษาวิทยาลัยกองทัพบก หลักสูตรประจำชุดที่ 39 ปีการศึกษา 2537 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูงเมื่อจำแนกตาม ยศ อายุ รายได้ของครอบครัว อายุรับราชการ มีญาติรับราชการทหาร มีส่วนร่วมในกิจการทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยกองทัพบก หลักสูตรประจำชุดที่ 39 ปีการศึกษา 2537 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย เมื่อจำแนกทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยออกเป็นประเด็นต่าง ๆ เช่น ทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบอำนาจอธิปไตยแบบผสม แบบประชาธิปไตย แล้วพบว่านักศึกษามีทัศนคติสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

สรุป จากแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรม จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการเลือกตั้งรวมถึงบทบาท และอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดผลกระทบต่อทัศนคติของประชาชน รวมถึงพรรคการเมืองต่าง ๆ ไม่น่าแปลกใจที่ประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล ข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรม จึงถือเป็นข้อมูลหนึ่ง ที่จะช่วยในการศึกษาความเข้าใจของคณาจารย์ทางการแพทย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่อการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540